

رساله‌ی والدانه

احکام مربوط به دوره‌ی اول رشد کودک
(ازدواج والدین تا هفت سال اول کودک)

اسماء حسین زاده سرشکی

انتشارات فراگفت

فهرست مطالب

۹	 مقدمه
۱۵	 بخش اول: قبل از تولد
۲۱	 فصل اول: ازدواج
۲۱	 گفتار اول: حکم ازدواج
۲۴	 ازدواج های حرام
۲۸	 ازدواج های مکروه
۲۸	 ازدواج مستحب
۲۹	 صفات پسندیده در زنان
۳۰	 کریمه الاصل ذات دین
۳۰	 باکره بودن
۳۱	 زن عقیف، فرزندان و مهربان
۳۲	 زیبا و دارای اخلاق نیکو
۳۳	 صالح و مطیع
۳۵	 رنگ پوستی بین سفید و سیاه

- ۳۵ با بویی خوش باشد
- ۳۶ مهر و معونه‌اش اندک باشد
- ۳۷ صفات پسندیده در مردان
- ۳۸ ازدواج مباح
- ۳۸ گفتار دوم: صیغه‌ی عقد ازدواج
- ۴۲ گفتار سوم: ازدواج موقت
- ۴۵ گفتار چهارم: حقوق زن و شوهر در عقد ازدواج
- ۴۶ حقوق واجب زوجین
- ۴۷ حقوق واجب زن
- ۴۷ نفقه
- ۵۰ رها نساختن زن
- ۵۰ حقوق واجب شوهر
- ۵۱ اذن خروج از منزل
- ۵۱ نذر زن
- ۵۲ حق سکونت
- ۵۵ فصل دوم: خلوت زن و شوهری
- ۵۵ گفتار اول: احکام آمیزش
- ۵۹ گفتار دوم: احکام جنابت
- ۶۵ گفتار سوم: دستورات فقهی حین آمیزش
- ۷۱ فصل سوم: احکام بارداری

۷۱	گفتار اول: تغذیه‌ی مادر در ایام بارداری
۷۲	مال حلال و حرام
۸۲	خوردنی‌ها و نوشیدنی‌های حرام
۸۵	گفتار دوم: احکام تحدید نسل
۸۹	گفتار سوم: حکم سقط جنین
۹۳	گفتار چهارم: حقوق حمل
۹۴	وصیت برای جنین
۹۵	ارث برای جنین
۹۵	تأخیر حد از زن باردار به خاطر جنبش
۹۶	حق سلامت جنین به تبع حق حیات او
۱۰۱	بخش دوم: دوران مهد
۱۰۵	فصل اول: احکام ولادت
۱۰۹	فصل دوم: نفاس
۱۲۵	فصل سوم: رضاع (شیردهی)
۱۲۵	گفتار اول: حکم شیردهی
۱۲۸	گفتار دوم: تقدّم مادر برای شیردهی
۱۳۰	گفتار سوم: استحقاق مادر برای اجرت شیردهی
۱۳۱	گفتار چهارم: شیردهی و نشر حرمت
۱۳۴	گفتار پنجم: روزه در شیردهی
۱۳۹	فصل چهارم: طهارت

مقدمه

مادر شدن استجاب دُعایی ست که با ندای ﴿قَالَ رَبِّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا﴾^۱ [یعنی:] «این کار برای من بسیار آسان است و منم که تو را پس از هیچ و معدوم صرف بودن، نعمت وجود بخشیدم» همراه می شود و مادر اندکی از مفهوم تربیت^۲ را در پی آن مزمره می کند. روزی که مادر شدم، میان تمام صفت های خداوند رب بودن را برجسته تر حس کردم! گویا قرار است دستان کوچک امانت الهی ام را در دستان خدا بگذارم و رب بودن من در چشم دخترکم بهانه یی برای دیدن رب العالمین باشد.

روزهای آغازین و نیازمندی های ابتدایی بسیار کودک به مادر به سرعت می گذرند و مادر پس از آن، بیشتر مربی بودن را می بیند. مادر مربی کودکی می شود که با فطرت الهی آفریده شده و اکنون در حال شناخت دنیاست. رب بودن و صاحب تدبیر بودن حالا به مربی بودن و صاحب تربیت بودن می رسد، در حالی که من مادر هنوز معرفت شناخت انسان را ندارم تا به اقتضای آن

۱. مریم: ۲۱.

۲. مفهوم رب این است که خاصیت هر کسی را به مقتضای اعتقاد و عمل او تربیب می کند. (تفسیر

تسنیم، ج ۱، ص ۳۳۱، آیت الله جوادی آملی)

برای کودکم عمل کنم. این بار مسئولیت کجا و من کجا؟! می‌دانم که لازمی تربیت، تربیت است و خوب می‌دانم که من، بی‌لطف خداوند ناتوان‌ترینم، پس فقط می‌خواهم سنگ نشانی باشم که ره گم نشود. سنگ نشانی به نام مادر! آن وقت در میان تمام لحظه‌های سخت مادری به فرزندم می‌گویم: عزیز دلم! رب فقط الله است و مربی فقط خداست.

حالا باور دارم که پرورش یک انسان بسیار سخت است و البته یقین دارم که رشد در همین سختی‌هاست؛ چرا که «خیر الأمور أحمزها»^۱ و مادر در کشاکش مسئولیت‌هایش، استیصال و چه‌کنم‌هایش بیشتر به رب العالمین نزدیک می‌شود. حالا خوب می‌دانم تربیت دینی از خودم شروع می‌شود، از عقاید و اخلاق و احکامی که من به آن پایبندم، از ارزش‌هایی که من آنها را زندگی می‌کنم و برای کودکم، سال‌های اول، بهترین وسیله‌ی انتقال، دیدن زندگی من است. در نتیجه، در این کتاب سعی کردم قسمتی از منظومه‌ی دینی روزهای مادرانه‌ام را که در تلاش برای طیب‌سازی زندگی‌مان می‌گذرد، بیان کنم.

داستان این کتاب برای من از آن‌جا شروع شد که مدتی از روزهای مادری‌ام می‌گذشت، روزهایی که باید از خطوط خوانده‌شده‌ی کتاب‌هایم به سمت عمل‌گذر می‌کردم. روزهای سختی که یادآوری واسطه‌ی فیض بودن، شیرینش می‌کرد. روزهایی که تأثیر مراقبت‌های قبلی‌ام را می‌دیدم و همواره با مسائل جدیدی مواجه می‌شدم. می‌خواستم چرخه‌ی علم و عملم را اصلاح کنم تا بتوانم اثرگذار باشم. قسمتی از این چرخه هم، احکام الهی بود که در

۱. بهترین کارها، سخت‌ترین آن‌هاست.

دنیای مادرانگی، روزانه با آنها مواجه می‌شدم و می‌دانستم مسیر عبودیت برای من و فرزندم از عمل به همین تکالیفمان می‌گذرد.

کمی بعد، مادری را زبان مشترک تمام زنان عالم یافتم که اشتیاق عجیبی در آنها برای همکلامی از مادرانگی هایشان موج می‌زند. گویی هر بار از میان حرف‌های مادرانه‌شان جان تازه می‌گیرند. در این میان، یافتن پاسخ سوالات شرعی مربوط به مادرانگی، دغدغه‌ی بسیاری از مادران شیعه بود و معمولاً راه رسیدن به آنها از میان خطوط رساله و تماس با دفتر مرجع برای برخی کمی سخت می‌نمود. از آن جایی که سوالات شرعی من هم در میان همین دغدغه‌های مشترک قرار داشت، بر آن شدم تا با توجه به تخصص^۱ احکام این حوزه را روان و ساده بنویسم. در واقع من یک مادر مکلف به احکام الهی ام و این کتاب تکالیف من است که با مادر بودنم گره خورده و طعم جذابی به زندگی ام داده است.

در نتیجه طرحی که مدت‌ها در ذهنم خیس می‌خورد، با جرعه‌ی رفیق مهربان و پرسشگرم روشن شد و شروع به جمع‌آوری سوالات احکام دوره‌ی اول رشد کردم و پس از تلاش برای یافتن جواب برای آنها، برای انسجام کار، مرجع واحدی انتخاب کردم، یعنی مرجع خودم و شاید بسیاری از مادرها، آیت‌الله خامنه‌ای. با شروع مطالعات دقیق‌تر، از دنیای مادرانه به سمت دنیای تربیت قدم برداشتم تا جامعیت کار بیشتر شود. این شعله‌ی اشتیاق با همراهی‌های رفیق خوش فکر و مؤمنم، فاطمه مجیدی، جان گرفت تا مسیر را تنها نروم. رفیقی که در تصمیمات و نوشتن قسمت‌هایی از این اثر همراهی ام کرد.

۱. کارشناسی ارشد فقه و حقوق خصوصی مدرسه عالی مطهری.